

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert mellomrom. Legg ved portrettfoto.

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan bli korta ned. Legg ved portrettfoto.

Hilde Reinertsen
hilder@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Redaksjonssekretær.

Klassekampen honorerer normalt ikkje innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkaar

DEBATT ▶

Det industrielle fiskeriets effekter neglisjeres av fiskeriforvaltningen.

Et klimaspørsmål?

Anders Frugård Opdal

KRONIKK

Det er sjelden vi får så kontante og enstemmige svar fra forskningshold som i klimadebatten. Den økte middeltemperaturen i havet er brukt som forklaringsmodell for både kollapsen av sildebestanden i slutten av 1960-årene, og for endringene i gytebankene til den nordøstarktiske torsken det siste tiåret, og hundreåret.

Det finnes solid vitenskapelig dokumentasjon på at stigende havtemperaturer i vesentlig grad endrer livsgrunnlaget for en rekke arter både på land og i havet. At jakt og fiske også har konsekvenser for dyreliv, er det heller ingen tvil om. Snarere tvert imot. Langt de fleste naturressurser som er utryddet eller er nær utrydding, er forårsaket av menneskers høsting, og ikke endringer i klimaet. Hvorfor da denne ensidige fokuseringen på klima når fiskeriene er i endring?

At klimatiske endringer kan forklare mye av de endringene vi ser i fiskeriene i dag, betyr ikke at det ikke eksisterer andre årsaker som kan virke i samme retning.

De fleste forskere er samstemte i at endringer i fiskeriene er resultat av komplekse påvirkninger i økosystemet, med fiskeriet på toppen. Problemet oppstår når slik økologisk interaksjon skal kvantifiseres til bruk i årsaksanalyser. Selv med dagens regnekraft og høyoppløselige toktdata finnes kun grove modeller for slike økosystem-analyser. Temperaturen i havet er derimot meget lett og, ikke minst billig, å kvantifisere dersom man har et termometer for hånden. Når lengre tidsserier over endringer i fiskeriene skal analyseres og forklares er det ofte temperaturmålinger man griper til først, og samstemmer endringer i fiskeriet med endringer i havtemperatur, så legges ballen død. Klimaet er fastslått som årsaken. Den nordøstarktiske torsken,

som ofte kalles skrei etter kjønnsmodning, var for 80 år siden utbredt fra Finnmark i nord til Rogaland og Vest-Agder i sør, i gyttesongen. I dag er den i vesentlig grad kun å finne på bankene rundt Lofoten og nordover i Troms og Finnmark. Etter 1920 forsvant gradvis skreien fra de sørlige gytebankene, og i løpet av de to neste tiårene fantes det ikke lengre skrei sør for Møre. Etter hvert trakk skreien seg ytterligere nordover.

Denne enorme geografiske innskrenkningen av skreien

«Hvorfor denne ensidige fokuseringen på klima når fiskeriene er i endring?»

gyteområder fant sted ved inngangen til en varm klimatiske periode som strakk seg fra rundt 1920 til 1965. I denne perioden økte også havtemperaturen, og endringene er i stor grad blitt antatt å være klimaskapte.

Nyere undersøkelser viser også at samtidig som havtemperaturen begynte å øke, og skreien trakk nordover; ble det igangsatt et intensivt industrielt trålfiske i Barentshavet, som i løpet av få år seksdoblet fangstene av nordøstarktisk torsk. I tillegg førte

trålfisket i Barentshavet til store endringer i bestandsstrukturen, blant annet som følge av et mer selektivt fiske på større fisk, som er antatt å ha benyttet seg av de sørligste gytebankene. Det er i tillegg vist at trålfisket er en direkte årsak til at skreien i dag kjønnsmodner i langt yngre alder enn for 80 år siden.

Når fiskere og havforskere i dag melder at skreien det siste tiåret også er begynt å trekke bort fra gytebankene i Vestfjorden og Lofoten, og i stedet benytter seg av nordligere gytebanker, er økte havtemperaturer ofte brukt som

eneste forklaring. Dette til tross for god kunnskap om de nevnte strukturelle konsekvensene trålfisket i Barentshavet har på bestanden.

Paralleller kan også trekkes til kollapsen av sildebestanden på slutten av 1960-årene da nevnte varmeperiode var på hell, og havtemperaturene var synkende. Den gode overensstemmelsen mellom en synkende sildebestand og fallende havtemperaturer er i seinere tid ofte blitt brukt som eksempel på at klimaet spilte en

AVGJØRENDE:

Et intensivt industrielt fiskeri er vel så avgjørende som klimaet for både endringer i den nordøstarktiske torskebestanden og kollapsen i sildebestanden, skriver Anders Frugård Opdal.

FOTO: KYSTVAKTEN/
SCANPIX

viktig rolle for kollapsen, enda det er velkjent at også sildefiskeriet opplevde en eksplosiv økning på 1960-tallet. Her har man til dels forsonet seg med at kombinasjonen mellom klima og fiskeri forårsaket kollapsen. Spørsmålet blir da om det hadde blitt noen kollaps dersom fiskeriet hadde vært forvaltet bedre.

At et intensivt industrielt fiskeri er vel så avgjørende som klimaet for både endringer i den nordøstarktiske torskebestanden og kollapsen i sildebestanden, kan det være liten tvil om. Fiskeriet er vist å påføre fiskebestander store strukturelle endringer, hvilket gjør dem langt mer sårbare for forandringer i miljøet. Dette er effekter som i stor grad er neglisjert av fiskeriforvaltningen, men som bør inkluderes når man vil diskutere konsekvensene fremtidige klimaendringer kan få for fiskeriene.

Selv om både den nordøstarktiske torskebestanden så vel som sildebestanden er tilfredsstillende forvaltet i dag, vet vi lite om hvordan dagens forvaltning vil fungere i fremtiden. Det er på høy tid å tenke gjennom hvordan vi kan endre den eksisterende forvaltningen av fiskeriene slik at våre viktigste fiskeriresurser er i stand til å takle fremtidens klima.

Anders Frugård Opdal, stipendiat ved Institutt for biologi ved Universitetet i Bergen
Anders.Opdal@bio.uib.no